

Ἡ γλῶσσα τοῦ περιοδικοῦ

Τὰ «Σύγχρονα Θέματα» θὰ δημοσιεύουν ἐργασίες γραμμένες καὶ στὴν καθαρεύουσα καὶ στὴ δημοτικὴ. Σέβονται βέβαια τὴν προτίμηση τοῦ συγγραφέα, ὅμως τὸ ἴδιο τὸ περιοδικὸ καθιερώνει στὶς συζητήσεις του καὶ στὰ λοιπὰ γραφτά του τὴ δημοτικὴ γλῶσσα, ξεκινώντας ἀπὸ τοὺς ἀκόλουθους στοχασμούς:

Τὸ ζήτημα τῆς γραφτῆς γλώσσας δὲν εἶναι ζήτημα ἀπλῶς συναισθηματικὸ. Εἶναι ζήτημα ἐπιστημονικοῦ στοχασμοῦ καὶ ἐθνικῆς ἀνάγκης. Τὸ περιοδικὸ πιστεύει πῶς ἡ ἐνότητα ἐνὸς σημερινοῦ ἔθνους στηρίζεται ἢ καλύτερα δένεται ἀπὸ τὴν κοινὴ γλῶσσα, παράπλευρα βέβαια καὶ μὲ τοὺς ἄλλους παράγοντες. Καὶ γιὰ τὸ νέο Ἑλληνισμό, κοινὴ γλῶσσα πού θὰ τὸν δέσει σὲ μιὰ ἀδιάσπαστη ἐνότητα, εἶναι ἡ ζωντανὴ ὁμιλούμενη γλῶσσα, ὅπως διαμορφώθηκε αἰῶνες τώρα ἀπὸ τὴν προφορικὴ παράδοση, εἶναι ἡ δημοτικὴ.

Πιστεύουμε ἀκράδαντα, ὅτι εἶναι χρέος ἐθνικὸ νὰ ἀνυψώσουμε σὲ γραφτὴ γλῶσσα τὴ δημοτικὴ ὄχι μόνον στὴ λογοτεχνία, ἀλλὰ σ' ὅλες τὶς πνευματικὲς ἐκδηλώσεις. Πόσο παράλογα καὶ ἀντίθετα μὲ τὴν ἐπιστήμη εἶναι τὰ κηρύγματα πού ζητοῦν νὰ μάθει ὁ λαὸς νὰ μιλεῖ ἀτόφια ἢ ἀπλουστευμένη καθαρεύουσα, ἢ διορθωμένη δημοτικὴ, τὸ ἔδειξε στὸ παρελθὸν ἢ ἀποτυχία τοῦ Κοραΐ καὶ σήμερα τὸ ἀποδείχνει ὀλοφάνερα ἢ ὀλοκληρωτικὴ ἔλλειψη γλωσσικοῦ αἰσθήματος ἀκόμα καὶ σὲ πολλοὺς ἐπιστήμονες, ἐνῶ ἡ διγλωσσία καὶ τριγλωσσία καταδικάζει τὰ 90% τοῦ λαοῦ νὰ μείνουν ἄγλωσσα.

Φλεγόμεστε ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ὁμογλωσσίας τοῦ ἔθνους. Αὐτὴ θὰ γίνῃ τὸ ὄργανο τῆς πνευματικῆς, πολιτιστικῆς καὶ ἠθικῆς ἀνάπτυξης τοῦ λαοῦ μας. Γιατὶ μιὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια: ἡ σημερινὴ ζωντανὴ γλῶσσα πού μιλάει ὁ Ἑλληνικὸς λαός, εἶναι ἡ ἀδιάσπαστη, ἡ φυσικὴ καὶ ἡ ἐπιστημονικὰ νόμιμη συνέχεια τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

Θὰ προσπαθήσουμε νὰ συντελέσουμε μὲ τὶς μικρὲς μας δυνάμεις κι ἐμεῖς, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ τὸ ἔθνος γλωσσικὸ ὄργανο παιδείας καὶ ἐκπολιτισμοῦ πού νὰ στέκει «σύστοιχο» μὲ τὸ λαϊκὸ γλωσσικὸ αἰσθημα καὶ γι' αὐτὸ ἀπόλυτα ἀναγκαῖο γιὰ τὴ μόρφωση καὶ τὸν πνευματικὸ ὕψωμό του.

Ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἔχει ὅμως ἐθνικὸ σκοπὸ. Θέλει καὶ πρέπει νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὶς γλωσσικὲς ἀνάγκες τοῦ τόπου, σὰν μέσο ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς συνανθρώπους. Ἡ ἀποκατάσταση λοιπὸν τῆς μητρικῆς γλώσσας δὲν εἶναι αὐτοσκοπός. Εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ συνδεθοῦν οἱ νέες γενεὲς μὲ τὴν ἴδια τὴν ἐθνικὴ ζωὴ, νὰ ζυμωθοῦν μὲ τὴ σκέψη καὶ τὶς ἐλπίδες τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ψυχολογία του. Μόνον μὲ τὴ μητρικὴ γλῶσσα — τὴ δημοτικὴ — γνωρίζουμε τὸ λαό, τὸν ἀγαπᾶμε, φάουμε τὶς συγκινήσεις του, μπαίνουμε στὸ πνεῦμα του, ἀνυψωνόμαστε καὶ γινόμεστε ἱκανοὶ νὰ τὸν ἀνυψώσουμε κι αὐτόν.

Ἔτσι γνωρίζουμε καλύτερα τὸ ἔθνος, ἀποκτοῦμε βαθειὰ πίστη στὸ μέλλον του καὶ στερεώνουμε τὴν ἐθνικὴ μας συνείδηση.

Παιδεία: Τὸ μέγα πρόβλημα

Κάθε χρόνο, ἓνα σχεδὸν μῆνα πρὶν ἀρχίσει ἡ σχολικὴ χρονιά, γράφονται στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο ὅλης τῆς χώρας, ἰδιαιτέρως τῆς πρωτεύουσας, πολλὲς κριτικὲς λιγώτερο ἢ περισσότερο δημιουργικὲς γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ μας ζητήματα.

Ἀκούγεται, σὰν ἀπὸ σύνθημα, ὁμόθυμη ἢ διαμαρτυρία γιὰ τὴν ἔλλειψη διδακτικοῦ προσωπικοῦ, αἰθουσῶν καὶ κτιρίων, ἐποπτικῶν μέσως διδασκαλίας, γιὰ τὴν ἀνεπάρκεια τῶν βιβλίων, εἰδικὰ τῆς Μέσης Παιδείας, γιὰ τύπους Σχολείων, γιὰ τὴν ἀνυπαρξία εἰδικευμένου προσωπικοῦ κ.τ.λ. Ἰστέρα τὰ πράγματα ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο τους, ἓνα μοιραῖο δρόμο, καὶ συνεχίζεται ἡ ἴδια κατάσταση, πού θὰ δώσει ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ ὕλικὸ καὶ τὴν ἀφορμὴ γιὰ νὰ ξαναγίνει τὴν ἐπόμενη χρονιά, λίγο πρὶν ἀνοίξουν τὶς πύλες τους ὅλα τὰ σχολεῖα, ἀπὸ τὸ Δημοτικὸ ὠς τὸ Πανεπιστήμιο, ἡ κριτικὴ τῶν «κακῶς ἐχόντων».

Βέβαια, ἀκούγεται κατὰ καιροὺς καὶ ἡ λέξη «μεταρρύθμισις», γίνεται λόγος γιὰ κατώτερους καὶ ἀνώτερους κύκλους στὴ Μέση Ἐκπαίδευση, γιὰ αὔξηση ὥρῶν στὸ τάδε μά-

θημα και ελάττωση στο άλλο, μά πάλι τίποτε το συγκεκριμένο δεν γίνεται, γιατί η εφαρμογή του νέου «προγράμματος» αναβάλλεται πότε για ένα χρόνο, πότε για πάντα.

Θά νόμιζε κανείς ότι παίζουμε με την Έκπαίδευση της χώρας, μ' ένα από τα σοβαρώτερα δηλαδή προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα το Έθνος μας.

Πού θά πάει λοιπόν η κατάσταση; Σηκώνει άλλες αναβολές; Πότε θά μπουν τα πράγματα στη θέση τους; Και, πρώτα απ' όλα, από πού θ' αρχίσουμε;

Θ' αρχίσουμε από τη στιγμή που θά κατανοηθεί από όλους, ιδιαίτερα από το Κράτος, που σ' αυτό κυρίως πέφτει η ευθύνη της Παιδείας, ότι ο τομέας που αποτελεί κατά γενική ομολογία τη βάση της Έθνικης Οικονομίας, υστερεί θανάσιμα και πρέπει να στρέψει σ' αυτόν άμεσα την προσοχή του και σύντομα να τον μετατρέψει από τύπο, σχεδόν νεκρό, σε ζωντανή πραγματικότητα.

Δέν είναι υπερβολή, ότι οι αρμόδιοι ακόμα δεν κατανόησαν την τραγική κατάσταση της Παιδείας. Γιατί προχθές ακόμα ο Υπουργός της Παιδείας έδήλωνε πως «είμεθα υποανάπτυκτοι μόνον βιομηχανικώς, όχι όμως πνευματικώς».

Μπορεί όμως να είναι «πνευματικώς» ανεπτυγμένο ένα έθνος, που τα 32,42% του πληθυσμού του είναι αγράμματο, που είναι η πρώτη αναλφάβητη χώρα της Ευρώπης και βρίσκεται, μαζί με μερικές άλλες, στην κορυφή των αναλφάβητων χωρών του Κόσμου;

Τό ότι πιά όλα τα παιδιά που εγγράφονται στο Δημοτικό σχολείο δεν τό τελειώνουν, είναι πιά γεγονός αναμφισβήτητο. Πρώτος που έδωσε τον αριθμό των παιδιών που δεν φοιτούν στο Δημοτικό είναι ο παιδαγωγός κ. Ε. Παπανούτσος στη μελέτη του «Τό εκπαιδευτικό μας πρόβλημα όπως παρουσιάζεται σήμερα». (Βλέπε τό έργο: «Η οικονομική ανάπτυξη της χώρας», έκδοση του Αθηναϊκού Τεχνολογικού Ίνστιτούτου, Αθήνα 1959, σελ. 311 - 326). Η μελέτη αυτή είναι αρκετά διαφωτιστική γιατί δίνει στατιστικές για την κατάσταση στη Δημοτική, Μέση, Έπαγγελματική κι Ανώτατη Παιδεία μας. Τό ότι από τά λίγα ακόμα παιδιά που εγγράφονται στα Γυμνάσια, λιγώτερα εισάγονται στα Ανώτερα Ιδρύματα (Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο, Πάντειο, Ανωτάτη Έμπορική κλπ.) και ελάχιστα σχετικά με τον πληθυσμό, και με ότι γίνεται στις προηγμένες χώρες, τό τελειώνουν είναι πάλι πασίγνωστο.

Από την άλλη πλευρά είναι κοινό μυστικό ότι όσα παιδιά ρίχνονται στη βιοπάλη μόνο με τό Απολυτήριο του Δημοτικού, δεν έχουν όπλισθεί για τον άγώνα της ζωής, αφού τό Δημοτικό κατά τύπους «αύτοτελές», ουσιαστικά είναι προπαρασκευαστικό στάδιο για τό Γυμνάσιο. Μά και τά Γυμνάσια δεν προπαρασκευάζουν για ανώτερες σπουδές, έχουν ξεφύγει από τον προορισμό για τον όποιο είχαν ιδρυθεί, αφού κι οι λίγοι που τό τελειώνουν αδυνατούν με τη γυμνασιακή μόνο μόρφωση να αντιμετωπίσουν τις εισαγωγικές εξετάσεις των Ανώτερων Σχολών και καταφεύγουν στα Φροντιστήρια.

Δυό συμπεράσματα δγαίνουν:

1. Ένα μεγάλο μέρος της νεολαίας, που έπρεπε να μορφωθεί, μένει χωρίς μόρφωση, αγράμματο, όπλο για τον άγώνα της ζωής.

2. Τό μεγαλύτερο μέρος (για να μήν πούμε η συντριπτική πλειοψηφία) των νέων μας που «τελειώνουν» τη Μέση Έκπαίδευση έχουν μόρφωση έντός εισαγωγικών, τη μόρφωση του «κίματος της αγραμματοσύνης» που διαπιστώνεται, όπως κάθε τόσο γράφει ο τύπος, στις διάφορες εισαγωγικές εξετάσεις.

Η πικρή λοιπόν αλήθεια είναι ότι η «Δημοτική» Έκπαίδευση δεν είναι Δημοτική, αφού δεν έξυπηρετεί τό Λαό, αλλά και τό Γυμνάσιο έχει χρεωκοπήσει. Οι υπερδιακόσιες Τεχνικές Σχολές που υπάρχουν σήμερα δείχνουν ότι τό σημερινό Γυμνάσιο έπαψε από καιρό να έξυπηρετεί τις ανάγκες του μεγάλου ποσοστού των νέων μας, που οδηγημένοι απ' τις ανάγκες της ζωής, στρέφονται σε άλλα σχολεία, όποιαδήποτε σχολεία, αρκεί να μήν είναι Γυμνάσια.

Και η «άνθρωπιστική παιδεία», θά ρωτούσε κανείς;

Χύθηκε πολύ μελάνι γύρω από τό θέμα των ούμανιστικών και των τεχνικών σπουδών. Αλλά μόνο για να προκληθή (σκοπίμα η όχι, αδιάφορο) μεγαλύτερη σύγχυση.

Γιατί η Άνθρωπιστική Παιδεία δεν αποκλείει την Τεχνική Μόρφωση και ίσα-ίσα τό αίτημα του καιρού μας (του ατομικού αιώνα και του αιώνα των διαστημοπλοίων) είναι να συνδυάσουμε και τά δυό κι έτσι να μήν έχουμε «ούμανιστές» που να άγνοούν τις σημερινές έπιτεύξεις του πολιτισμού μας, ούτε όμως και «τεχνικούς» στεγνούς, σά ρομπότ, από τη μηχανιστική την πρακτική μόρφωση, αλλά ανθρώπους πλούσιους στην ψυχή και στο μυαλό και από τά νάματα της Άνθρωπιστικής Παιδείας.

Μήπως όμως η κατάσταση στην Ανώτερη Έκπαίδευση είναι καλύτερη; Ο σάλος που προκάλεσαν τά νέα νομοσχέδια για αυτήν επικυρώνει ότι και εδώ «νοσει» βαρεία η Παιδεία μας.

Πόσο βαρεία, τό δείχνουν οι έφειτεινές εισαγωγικές εξετάσεις του Πολυτεχνείου, με τά λανθασμένα προβλήματα που έδωσε στους υποψηφίους και τό δικαιολογημένο θόρυβο που προκάλεσε.

Πάνω απ' αυτόν, και ανεξάρτητα από τις άντεγκλήσεις μεταξύ Πολυτεχνείου και Ύπ. Παιδείας και τις αιτιάσεις των γονέων, φοιτητών και φροντιστών—καλοπροαίρετων ή μη—τὸ γεγονός τὸ ἴδιο εἶναι, κι ἔτσι θὰ τὸ δοῦν οἱ ἐρχόμενες γενεές, χαρακτηριστικὸ μνημεῖο τῆς γενικῆς κατάντιας τῆς Ἑκπαίδευσῆς μας.

Μιά τέτοια κατάσταση δὲ διορθώνεται, οὔτε μὲ προσθαφαιρέσεις μερικῶν ὥρων, οὔτε μὲ τὴν κατάργηση ἑνὸς μαθήματος ἢ τὴν προσθήκη ἑνὸς ἄλλου. Χρειάζεται ἀλλαγὴ. Ἔργο δηλαδὴ ποὺ θὰ χαράξει νέες προοπτικές, νέο πρόγραμμα, γιὰ ὅλους τοὺς τύπους τῶν Σχολείων ποὺ πρέπει νὰ ἰδρυθοῦν μὲ βάση τὴ σημερινὴ Ἑλλάδα, ποὺ εἶναι ἀναγκασμένη ἐπὶ ποιότητι ἀφανισμοῦ νὰ ἐκβιομηχανισθεῖ. Μόνο, ἂν συνδυάσουμε ὅ,τι καλύτερο μᾶς ἔδωσε τὸ χθὲς μὲ τὸ καλύτερο ποὺ μπορούμε και πρέπει νὰ πάρουμε ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνεπτυγμένα Σήμερα Κράτη, θὰ μπορέσουμε νὰ ἐξασφαλίσουμε τὸ Ἀῤῥιο.

Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἄς ἀνοίξουμε τὴ συζήτηση: Ψύχραιμα, εἰλικρινά, μὲ γνώμονα τὸ ἐθνικὸ συμφέρον, γιὰ τὴ Παιδεία, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱερώτερους ἐθνικοὺς θεσμούς, εἶναι ἡ προϋπόθεσις τῆς ἐπιβίωσῆς μας σὰ Φυλῆς και σὰν Ἔθνος.

Οἱ ἐπεμβάσεις

Ἐνας κλάδος ἐπιστημόνων ἐξυπακούεται ὅτι ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκλέξει τὰ πρόσωπα ποὺ θὰ τὸν ἐκπροσωπήσουν. Ὁ κ. Ἰπουργὸς Κοινωνικῆς Προνοίας φαίνεται ὅτι ἔχει διαφορετικὴ γνώμη. Διότι οἱ γιατροὶ τοῦ Πειραιᾶ ἐξέλεξαν πρόεδρο τὸν κ. Μπακούρη και οἱ γιατροὶ τῆς Ἀθήνας τὸν κ. Φλῶρο, ὁ δὲ κ. Ἰπουργὸς τοὺς καθήρεσε και τοὺς δύο, μὲ μιὰ σειρά προφάσεις ποὺ δὲν ἔπεισαν κανένα.

Οἱ Πειραιῶτες γιατροὶ ἐπανεξέλεξαν μὲ μεγάλη πλειοψηφία τὸν κ. Μπακούρη και τὰ πράγματα φαίνεται ὅτι ἠσύχασαν. Παρ' ὅλον ὅμως ὅτι και οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανεξέλεξαν μὲ μεγαλύτερη ἀκόμα πλειοψηφία τὸν κ. Φλῶρο, ὁ Ι.Σ.Α. συνεχίζει νὰ διοικεῖται ἀπὸ διορισμένη ἐπιτροπὴ και τὸ νέο συμβούλιο δὲν ἔχει ἀνακηρυχθεῖ, ἂν και ἐξαντλήθηκε ἡ προβλεπόμενη προθεσμία.

Ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν πάλι ὑποβληθεῖ νέες ἐνστάσεις γιὰ ἐποουσιώδη ζητήματα και κυκλοφοροῦν φήμες γιὰ πρόθεση τῶν ἀρμοδίων νὰ καταργήσουν τὸ ἐπανεκλεγμένο συμβούλιο. Αὐτὲς τὲς μέρες λέγεται ὅτι τὸ νέο συμβούλιο θὰ ἀνακηρυχθεῖ ἐπὶ τέλος στίς 25 Νοεμβρίου, μὲ 23 μέρες καθυστέρηση.

Τί σημαίνουν ὅλα αὐτά; Ὅτι ὁ κ. Ἰπουργὸς φοβᾶται τοὺς Ἑλληνες γιατροὺς. Και τοὺς φοβᾶται γιὰ τὴν καταδαραθρόνοντας τὸ θέμα τῆς δημοσίας ὑγείας, κατεβάρθρωσε και τὰ συμφέροντα τῶν γιατρῶν. Ἀλλὰ και οἱ γιατροὶ ξεχώρισαν τοὺς φίλους ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς και ἔδωσαν καλὸ μάθημα σὲ ὄσους καταπατοῦν κεκτημένα συνδικαλιστικὰ δικαιώματα, προσβάλλοντας ἀκόμα και τὴ νοημοσύνη τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων.

Οἱ γιατροὶ, διδαγμένοι ἀπὸ τὴν πείρα τοῦ παρελθόντος, θὰ ὑπερασπίσουν τὴ συνδικαλιστικὴ τους νομιμότητα και τὸ κῆρος τοῦ πρώτου ἱατρικοῦ συλλόγου τῆς χώρας ἀπὸ ἀπαράδεκτες ἐπεμβάσεις. Ἔτσι συμβάλλουν στὴ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν χρονιζόντων ζητημάτων τοῦ κλάδου.

Μόνον πανηγυρισμοί ;

Πέρασαν 5 μῆνες ἀπὸ τὴ σύγκληση τοῦ τρίτου Πανελληνίου Χημικοῦ Συνεδρίου. Τὸ Συνέδριο δὲν ἔδωσε βέβαια τὴ δέουσα προσοχὴ στὴν ἐξέταση τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Χημείας στὴ χώρα μας, καθὼς και στὴν ἀποκαρδιωτικὴ κατάσταση τοῦ κλάδου. Ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ βάλει τὴ σφραγίδα του στὴν τοποθέτηση και προώθηση τῶν βασικῶν προβλημάτων τοῦ κλάδου. Ἐν τούτοις θὰ μπορούσε ἴσως νὰ ἐλπίζει κανεὶς ὅτι κάτι θετικὸ θὰ προέκυπτε πέρα ἀπὸ τὲς ὑψηλὲς προσφωνήσεις. Στὸ πεντάμηνο διάστημα ποὺ μεσολάβησε, ἐπεκράτησε ἀπόλυτη σιωπὴ. Τί συμβαίνει; Προφανῶς ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ ἐτοίμασε περισπούδαστα ὑπομνήματα, θὰ τὰ ὑπέβαλε «εὐσεβάστως» στοὺς ἀρμοδίους και θὰ περιμένει νὰ «εὐδοκήσουν». Οἱ ἀρμόδιοι ὅμως δὲν θὰ «εὐδοκήσουν». Ἐν τῷ μεταξύ πλῆθος χημικοὶ εἶναι ἀνεργοί, ἀσχολοῦνται μὲ κάθε εἶδος ἐξωεπιστημονικῆς ἐργασίας και ἀρκετοὶ νέοι πήραν τὸ δρόμο τῆς μετανάστευσης. Ἡ πείρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ μέθοδος τῆς ἐπαιτείας μὲ τὰ ὑπομνήματα δὲν ἀποδίδει οὔτε στοὺς χημικοὺς — ὅπως και πούθενά. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἐκλογὲς τοῦ κλάδου πλησιάζουν. Ἴσως οἱ χημικοὶ θὰ ἀξίζε νὰ ἀναζητήσουν μιὰ ἀνανέωση στὴν ὅλη μεθοδολογία γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κλάδου τους.